

การสำรวจพรรณไม้ชื่อจัน (Chan) จันท์ (Chan) จันท์น (Chan) จันท์ร (Chan) และที่พระองค์ทรงปลูก
Exploring of Plants Named Chan (จัน), Chan (จันท์), Chan (จันท์น), Chan (จันท์ร) and Royal Family Planted

อนงคนม์ หัมพานนท์¹ และ รัฐพล ศรประเสริฐ^{1*}
Anong Hambananda¹ and Ratapol Sornprasert^{1*}

¹ สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

¹ Department of Biology, Faculty of Science, Chandrakasem Rajabhat University

บทคัดย่อ

การสำรวจชื่อพื้นเมือง ชื่อวงศ์ ชื่อสกุล และชื่อชนิดของพรรณไม้นามจัน (Chan) จันท์ (Chan) จันท์น (Chan) และจันท์ร (Chan) พบ 157 ชื่อพื้นเมือง 48 ชื่อวงศ์ 80 ชื่อสกุล 99 ชื่อชนิด มีลักษณะวิสัยของพรรณไม้ 13 แบบ ส่วนการรวบรวมชื่อทางการค้า ชื่อวงศ์ และชื่อสกุลของพรรณไม้พบ 36 ชื่อทางการค้า 9 ชื่อวงศ์ 14 ชื่อสกุล พบลักษณะวิสัย 5 แบบ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลของชื่อพื้นเมือง ชื่อวงศ์ ชื่อสกุล และชื่อชนิดของพรรณไม้ใน 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 ชื่อพื้นเมืองเหมือนกัน ชื่อวงศ์เหมือนกัน และชื่อชนิดต่างกัน ส่วนในกรณีที่ 2 ชื่อพื้นเมืองเหมือนกัน ชื่อวงศ์ต่างกัน และชื่อชนิดต่างกัน สำหรับพรรณไม้นามจัน จันท์ จันท์น และจันท์รที่พระองค์ทรงปลูกตั้งแต่ พ.ศ.2501-2550 มี 8 รายชื่อพื้นเมือง ได้แก่ จัน (Chan) จันท์น (Chan) จันท์นกะพ้อ (Chan Ka Pho) จันท์นชมต (Chan Chamot) จันท์นเทศ (Chan Thet) จันท์นหอม (Chan Hom) จันท์นา (Chan Thana) และจันอิน (Chan In) พระองค์ทรงปลูกใน 2 ภูมิภาค 9 จังหวัด คือ ภาคกลาง 7 จังหวัด และภาคตะวันออกเฉียง 2 จังหวัด ส่วนการใช้ประโยชน์พรรณไม้พบ 117 รายชื่อพื้นเมืองแบ่งตามการใช้ประโยชน์ 5 ด้าน คือ ด้านพิธีกรรมและสักการบูชา ด้านอาหาร ด้านสมุนไพร ด้านของใช้ และด้านนันทนาการ

คำสำคัญ: พระองค์ทรงปลูก จัน จันท์ จันท์น และจันท์ร

Abstract

Exploring of vernacular names, family names, genera names and species names of plants names Chan (จัน), Chan (จันท์), Chan (จันท์น) and Chan (จันท์ร). Found 157 vernacular names, 48 family names, 80 genera names and 99 species names. Classified into 13 habits of plants, while the collection of trade names, family names and genera names of plants found 36 trade names, 9 family names and 14 genera names. Found 5 habits of plants. When analyzing the data of vernacular names, family names, genera names and species names, 2 cases were found vernacular and family names are the same, but species names is different. In case 2, the vernacular names are the same, but the family and species names are different. For the plants named Chan (จัน), Chan (จันท์), Chan (จันท์น) and Chan (จันท์ร) that His Majesty planted from B.E. 2501-2550, there are 8 vernacular names, namely, Chan (จัน), Chan (จันท์น), Chan Ka Pho (จันท์นกะพ้อ) Chan Chamot (จันท์นชมต) Chan Thet (จันท์นเทศ) Chan Hom (จันท์นหอม) Chan Thana (จันท์นา) and Chan In (จันอิน). Royal family planted in 2 regions of 9 provinces, namely 7 central provinces and 2 eastern provinces. The utilization of plants found 117 indigenous names can be divided according to the use in 5 aspects: ritual and worship, food, herbs, supplies, and recreation.

Keywords: Royal Family Planted, Chan

* Corresponding author : e-mail sornprasert_r@hotmail.com

Received: 30 มิถุนายน 2566

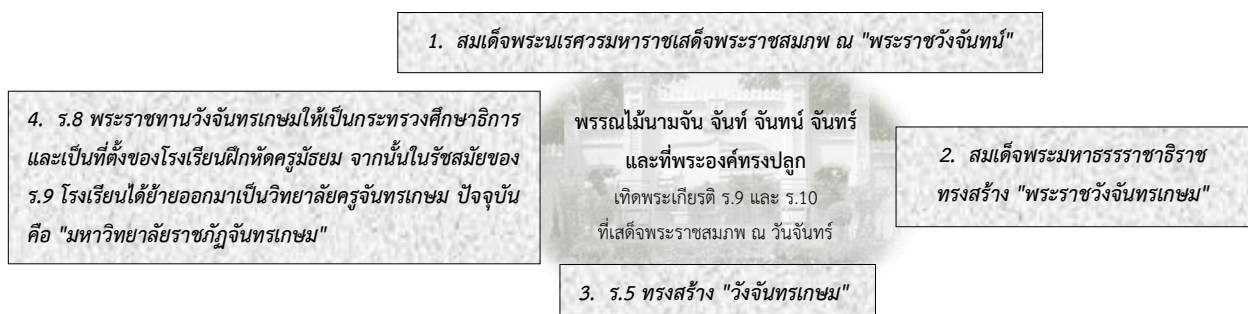
Revised: 4 กันยายน 2566

Accepted: 25 กันยายน 2566

1. บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม สอนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (โครงการ อพ. สธ.) มาตั้งแต่ระยะ 5 ปีที่สอง (มิถุนายน พ.ศ.2540 ถึงกันยายน พ.ศ.2544) จนถึงปัจจุบันระยะ 5 ปีที่เจ็ด (ตุลาคม พ.ศ.2564 ถึงกันยายน พ.ศ.2569) การสนองพระราชดำรินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 มาตรา 8 (8) ศึกษา วิจัย ส่งเสริมและสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากแนวพระราชดำริในการปฏิบัติภารกิจของมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2547) และเพื่อเทิดพระเกียรติอันรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณอันหาที่สุดมิได้ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร; รัชกาลที่ 9) ที่พระราชทานนาม “ราชภัฏ” และพระราชลัญจกรเป็นตราสัญลักษณ์อันเป็นมงคลประจำสถาบันราชภัฏ ใน พ.ศ.2547 เป็นปีมงคลยิ่งที่ทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 ให้สถาบันราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ คณาจารย์ บุคลากรและนักศึกษาสำนักในพระมหากษัตริย์คุณ ประกอบกับพระองค์เสด็จพระราชสมภพ ณ วันจันทร์ที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2470 และพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 10) พระองค์เสด็จพระราชสมภพ ณ วันจันทร์ที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2495 พระองค์เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏประจำต่อเนื่องทุกปี มหาวิทยาลัย คณาจารย์ บุคลากรและนักศึกษาสำนักในพระมหากษัตริย์คุณอย่างหาที่สุดมิได้

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเสด็จพระราชสมภพ ณ พระราชวังจันทน์ เมืองพิษณุโลก ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน จังหวัดพิษณุโลก ในรัชสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช ทรงสร้างพระราชวังจันทน์เกษม เพื่อให้เป็นที่ประทับของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ยามเสด็จจากเมืองพิษณุโลกเพื่อมาเฝ้าสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชผู้เป็นพระราชบิดาที่กรุงศรีอยุธยา เมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเสด็จขึ้นครองราชทรงโปรดประทับ ณ พระราชวังจันทน์เกษม ปัจจุบันคือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจันทรเกษม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ทรงสร้างวังจันทน์เกษม ตั้งอยู่บนถนนราชดำเนิน ใกล้สะพานมัฆวานรังสรรค์ กรุงเทพมหานคร พระราชทานแก่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร (รัชกาลที่ 6) จวบจนกระทั่งล่วงมาถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล (รัชกาลที่ 8) พระองค์พระราชทานวังนี้ให้เป็นกระทรวงศึกษาธิการ โดยบริเวณด้านหลังของกระทรวงเป็นที่ตั้งของโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของคุรุสภา และโรงเรียนได้ย้ายออกมาจากกระทรวงศึกษาธิการในรัชสมัยของรัชกาลที่ 9 เป็นวิทยาลัยครูจันทรเกษม ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ตั้งอยู่ที่ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จากชื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม คำว่า “จันทรเกษม” หมายถึง พระจันทร์ส่องสว่างนำความสุขสบายและความปลอดภัยสู่สรรพสิ่ง ส่วนคำว่า “จันทร” หมายถึง ชื่อพรรณไม้บางชนิดที่มีเนื้อลำต้น ใบ ดอก หรือผลหอม ใช้ทำยาและปรุงเครื่องหอม “จันทร – จันทร” (จันทร – ในกลอนบางที่อ่านว่า จันทอน จันทะระ หรือจัน) หมายถึง พระจันทร์ ดวงเดือน ชื่อเทวดาคองค์หนึ่งในนิยายในตำราพจนานุกรมเป็นดาวพระเคราะห์ที่ 2 เป็นชื่อวันที่สองแห่งสัปดาห์ (อนงค์น หัมพานนท์ และรัฐพล ศรีประเสริฐ, 2556) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สำรวจพรรณไม้นามจัน จันท์ จันท์ จันท์ และที่พระองค์ทรงปลูก เพื่อเทิดพระเกียรติรัชกาลที่ 9 และรัชกาลที่ 10 ที่ทรงเสด็จพระราชสมภพ ณ วันจันทร์ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ความเชื่อมโยงของพรรณไม้นามจัน จันท์ จันท์ จันท์ และที่พระองค์ทรงปลูก

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

ประการแรกเพื่อศึกษาพรรณไม้ในนามจีน จันท์ จันท์ และจันท์ ประการสองเพื่อศึกษาพรรณไม้ในนามจีน จันท์ จันท์ และจันท์ที่พระองค์ทรงปลูก และประการสุดท้ายเพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์พรรณไม้ในนามจีน จันท์ จันท์ และจันท์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาพรรณไม้ในนามจีน จันท์ จันท์ และจันท์: รวบรวมชื่อท้องถิ่น (local name) หรือชื่อพื้นเมือง (vernacular name) ชื่อวงศ์ (family name) ชื่อสกุล (genus name) และชื่อชนิด (species name) ของพรรณไม้ จากเอกสารทางวิชาการ ได้แก่ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชแห่งชาติ (2543) สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชแห่งชาติ (2544ก) สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชแห่งชาติ (2544ข) สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชแห่งชาติ (2544ค) กรมวิชาการเกษตร (2547) สำนักงานการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช (2554) สำนักงานหอพรรณไม้ (2557) ราชันย์ ภูมา (2559) สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชแห่งชาติ (2560) มานพ ผู้พัฒนา และคณะ (2563) นัยนา เทศนา และ พาโชค พุดจา (2564) และสำนักงานข้อมูลสมุนไพร (ม.ป.ป) จากนั้นจำแนกลักษณะนิสัย (habit) ของพรรณไม้ตามวิธีการของสำนักงานหอพรรณไม้ (2557) นับจำนวนชื่อพื้นเมือง ชื่อวงศ์ ชื่อสกุล และชื่อชนิด จากนั้นรวบรวมชื่อทางการค้า (trade name หรือ commercial name) ชื่อวงศ์ และชื่อสกุลของพรรณไม้ จากเอกสารทางวิชาการ ได้แก่ กรมกต แสงสดี และ สว่าง ขวัญบุญ (2524) ส.เป็เลียนศรี (2524) อุทัยธานี (2524) ชนะ วงศ์สุวรรณ (2539) อุไร จิรมงคลการ (2543) และสมาคมบอนสีแห่งประเทศไทย (2564) นอกจากนี้ยังมีการเดินสำรวจและสอบถามชื่อทางการค้าจากผู้จำหน่ายพรรณไม้ในตลาดสวนจตุจักร ถนนกำแพงเพชร 2 แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร และตลาดธนบุรี ถนนทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จากนั้นจำแนกลักษณะนิสัย (habit) ของพรรณไม้ตามวิธีการของสำนักงานหอพรรณไม้ (2557) และนับจำนวนชื่อทางการค้า ชื่อวงศ์ และชื่อสกุล

ศึกษาพรรณไม้ในนามจีน จันท์ จันท์ และจันท์ที่พระองค์ทรงปลูก: ลงสำรวจในพื้นที่เป้าหมายที่พบพรรณไม้เมื่อ พ.ศ. 2556 และ พ.ศ.2565 บันทึกข้อมูลพรรณไม้ที่ทรงปลูก ได้แก่ ชื่อพรรณไม้ที่ทรงปลูก พระนามที่ทรงปลูก สถานที่ที่ทรงปลูก ปีที่ทรงปลูก อายุพรรณไม้ที่ทรงปลูก ความสูงของต้นที่ทรงปลูก และเส้นผ่านศูนย์กลางลำต้นที่ทรงปลูกโดยวัดในระดับความสูงจากพื้นดิน 130 เซนติเมตร จากนั้นถ่ายภาพพรรณไม้ที่ทรงปลูก ได้แก่ ทรงต้น ผิวลำต้น ใบ ดอก ผล และเมล็ดตามวิธีการของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2556)

ศึกษาการใช้ประโยชน์พรรณไม้ในนามจีน จันท์ จันท์ และจันท์: รวบรวมข้อมูลการใช้ประโยชน์พรรณไม้ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพิธีกรรมและสักการบูชา ด้านอาหาร ด้านสมุนไพร ด้านของใช้ และด้านนันทนาการ จากเอกสารทางวิชาการ ได้แก่ กรมศิลปากร (2551) วิชาญ เอียดทอง (2551) และสำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (2555) จากนั้นลงพื้นที่เก็บข้อมูลพรรณไม้ด้วยการสัมภาษณ์จากผู้รู้ และถ่ายภาพการใช้ประโยชน์พรรณไม้

4. ผลการวิจัย

พรรณไม้ในนามจีน จันท์ จันท์ และจันท์

การรวบรวมชื่อพื้นเมือง ชื่อวงศ์ ชื่อสกุล และชื่อชนิดของพรรณไม้พบรวมทั้งสิ้น 157 ชื่อพื้นเมือง 48 ชื่อวงศ์ 80 ชื่อสกุล 99 ชื่อชนิด พบลักษณะนิสัยของพรรณไม้ทั้งหมด 13 แบบ ได้แก่ (1) แบบกล้วยไม้ที่เกาะอาศัยอยู่ตามพื้นดิน (terrestrial orchid) (2) แบบกล้วยไม้ที่เกาะอาศัยอยู่บนต้นไม้ (epiphytic orchid) (3) แบบกาฝากล้มลุก (parasitic herb) (4) แบบไม้ต้น (tree) (5) แบบไม้ต้นขนาดเล็ก (shrubby tree) (6) แบบไม้เถา (climber) (7) แบบไม้เถาล้มลุก (herbaceous climber) (8) แบบไม้ไผ่ (bamboo) (9) แบบไม้พุ่ม (shrub) (10) แบบไม้พุ่มขนาดเล็ก (undershrub) (11) แบบไม้ล้มลุก (herb) (12) แบบไม้ล้มลุกที่ขึ้นอยู่ตามซากผุเปื่อย (saprophytic herb) และ (13) แบบหญ้า (grass) (ตารางที่ 1 และภาพที่ 2) ส่วนการรวบรวมชื่อทางการค้า ชื่อวงศ์ และชื่อสกุลของพรรณไม้พบรวมทั้งสิ้น 36 ชื่อทางการค้า 9 ชื่อวงศ์ 14 ชื่อสกุล พบลักษณะนิสัยของพรรณไม้ 5 แบบ ได้แก่ (1) แบบไม้ต้น (2) แบบไม้ต้นขนาดเล็ก (3) แบบไม้เถาล้มลุก (4) แบบไม้พุ่ม และ (5) แบบไม้ล้มลุก (ตารางที่ 2 และภาพที่ 2) สำหรับการรวบรวมข้อมูลชื่อพื้นเมือง ชื่อวงศ์ ชื่อสกุล และชื่อชนิดของพรรณไม้ใน 2

กรณี คือ กรณีที่ 1 ชื่อพื้นเมืองเหมือนกัน ชื่อวงศ์เหมือนกัน และชื่อชนิดต่างกันพบ 3 ชื่อพื้นเมืองเหมือนกัน 3 ชื่อวงศ์เหมือนกัน และ 8 ชื่อชนิดต่างกัน ส่วนในกรณีที่ 2 ชื่อพื้นเมืองเหมือนกัน ชื่อวงศ์ต่างกัน และชื่อชนิดต่างกันพบ 6 ชื่อพื้นเมืองเหมือนกัน 8 ชื่อวงศ์ต่างกัน และ 10 ชื่อชนิดต่างกัน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 1 ชื่อพื้นเมือง ชื่อวงศ์ ชื่อสกุล ชื่อชนิด และลักษณะวิสัยพรรณไม้ในนามจัน จันท์ จันท์ และจันท์

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อวงศ์	ชื่อสกุล และชื่อชนิด
¹¹ กจันทุรี	CYPERACEAE	<i>Cyperus corymbosus</i> Rottb.
⁶ กรจัน	OLEACEAE	<i>Jasminum decussatum</i> Wall. & G. Don
¹¹ กระดาดจันท์	ARACEAE	<i>Alocasia hypoleuca</i> P. C. Boyce
¹¹ กระต่ายจันท์	ASTERACEAE	<i>Centipeda minima</i> (L.) A. Braun & Asch.
⁴ กระท้อนพื้นธวัชจันท์	MELIACEAE	<i>Sandoricum koetjape</i> (Burm.f.) Merr.
¹¹ กล้วยน้ำว้าจันท์	MUSACEAE	<i>Musa paradisiaca</i> L.
¹¹ กล้วยหอมจันท์	MUSACEAE	<i>Musa x paradisiaca</i> L.
⁴ ก้อจันท์	FAGACEAE	<i>Quercus sessifolia</i> Blume
⁴ ก้อพลอยจันท์	FAGACEAE	<i>Lithocarpus pierreii</i> (Hickel & A. Camus) A. Camus
² กำปลาเมืองจันท์	ORCHIDACEAE	<i>Cleisostoma chantaburiense</i> Seidenf.
¹⁰ กุหลาบจันท์	ROSACEAE	<i>Rubus rosifolius</i> Sm. var. <i>coronaries</i> (Sims) Focke
⁴ ชานางจัน	SALICACEAE	<i>Homalanthus dictyoneurum</i> (Hance) Warb.
⁹ ชวาจัน	PHYLLANTHACEAE	<i>Breynia retusa</i> (Dennst.) Alston
¹³ ข้าวพันธุ์แก่นจันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์แก่นจันท์เบา ¹³ ข้าวพันธุ์แก่นจันท์หนัก ¹³ ข้าวพันธุ์ขาวจัน ¹³ ข้าวพันธุ์ขาวเวียงจันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์จันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์จันท์หอม ¹³ ข้าวพันธุ์จันท์ตรา ¹³ ข้าวพันธุ์ชีวแม่จัน ¹³ ข้าวพันธุ์ชีวแม่จันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์ดวงจัน ¹³ ข้าวพันธุ์ดวงจันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์ดอกจันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์ดอกจันท์	POACEAE	<i>Oryza sativa</i> L.
¹³ ข้าวพันธุ์เดือนจันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์นางจัน ¹³ ข้าวพันธุ์พระจันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์ยายจันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์วังพระจันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์วัดจันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์เวียงจันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์แสงจันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์หอมแก่จันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์หอมจันท์ ¹³ ข้าวพันธุ์หอมดอกจัน ¹³ ข้าวพันธุ์หอมแม่จัน และ ¹³ ข้าวพันธุ์เหลืองลายแม่ประจันต์		
¹¹ ชิงจันท์โหมทัย	ZINGIBERACEAE	<i>Zingiber chantaranthaii</i> Triboun & K. Larsen
⁴ เงาะพันธุ์จันทุรี	SAPINDACEAE	<i>Nephelium lappaceum</i> L.
⁴ จักจัน	ARECACEAE	<i>Daemonorops cultrate</i> Graham ex Benth.
⁴ จัน ⁴ จันขาว ⁴ จันลูกหอม ⁴ จันอิน และ ⁴ จันโธ	EBENACEAE	<i>Diospyros decandra</i> Lour.
⁹ จันชน	RUBIACEAE	<i>Tarenna puberula</i> Craib
⁵ จันเขา ⁵ จันดง	EBENACEAE	<i>Diospyros dasyphylla</i> Lour.
⁴ จันเขา	EBENACEAE	<i>Diospyros insidiosa</i> Bakh.
⁸ จันคำ	POACEAE	<i>Bambusa vulgaris</i> Schrad.
⁵ จันชมด	MALVACEAE	<i>Microdesmis caseariifolia</i> Planch. ex Hook. F.
⁴ จันคำ	EBENACEAE	<i>Diospyros venosa</i> Wall. ex A. DC.
⁹ จันแดง	ASPAGACEAE	<i>Dracaena jayniana</i> Wilkin & Suksathan
⁹ จันตะเนี้ย ⁹ จันท์ขาว ⁹ จันท์ใบเล็ก ⁹ จันท์หอม และ ⁹ จันท์นา	RUBIACEAE	<i>Tarenna hoensis</i> Pit.
⁴ จันตะเปือ และ ⁴ จันปือ	PHYLLANTHACEAE	<i>Bischofia javanica</i> Blume

ตารางที่ 1 ชื่อพื้นเมือง ชื่อวงศ์ ชื่อสกุล ชื่อชนิด และลักษณะวิสัยพรรณไม้ในนามจีน จันท์ จันทน์ และจันทร์ (ต่อ)

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อวงศ์	ชื่อสกุล และชื่อชนิด
⁹ จันต้าย	PHYLLANTHACEAE	<i>Phyllanthus acutissimus</i> Miq.
⁹ จันทนา	RUBIACEAE	<i>Xantonnea quocensis</i> Pierre ex Pit.
⁹ จันทนาใบเล็ก	RUBIACEAE	<i>Tarenna wallichii</i> (Hook. f.) Ridl.
⁴ จันทยี่	CUPRESSACEAE	<i>Platyclusus orientalis</i> (L.) Franco
⁴ จันทิต	LAURACEAE	<i>Persea declinata</i> (Blume) Kusterm.
⁴ จันทิตสอ	SAPOTACEAE	<i>Planchonella obovate</i> (R. Br.) Pierre
⁴ จันทิบ	POLEMONIACEAE	<i>Phlox paniculata</i> (Nees) Nees
⁵ จันนกกด	CONNARACEAE	<i>Ellipanthus tomentosus</i> Kurz
⁹ จันใบมัน	RUBIACEAE	<i>Tarenna pulchra</i> (Ridl.) Ridl.
⁵ จันป่า	EBENACEAE	<i>Diospyros glandulosa</i> Lace
⁴ จันพอ	FABACEAE	<i>Millettia pulchra</i> (Colenr. ex Benth.) Kurz
⁵ จันมัน	LAMIACEAE	<i>Prainea mollissima</i> Roth
¹¹ จันยาม	NYCTAGINACEAE	<i>Mirabilis jalapa</i> L.
⁴ จันทน์	FABACEAE	<i>Albizia odoratissima</i> (L.f.) Benth.
⁴ จันทน์ ⁴ จันทน์ขาว ⁴ จันทน์ชะมด ⁴ จันทน์พม่า และ ⁴ จันทน์หอม	MALVACEAE	<i>Mansonia gagei</i> J.R. Drumm. ex Prain
⁴ จันทน์กะพ้อ ⁴ จันทน์ตะพ้อ และ ⁴ จันทน์พ้อ	DIPTEROCARPACEAE	<i>Vatica diospyroides</i> Symington
⁴ จันทน์กะพ้อแดง	DIPTEROCARPACEAE	<i>Vatica maingayi</i> Dyer
⁴ จันทน์เขา	MYRISTICACEAE	<i>Knema lenta</i> Warb.
⁹ จันทน์คันทนา	RUBIACEAE	<i>Psychotria adenophylla</i> Wall.
¹¹ จันทน์โหม และ ¹¹ หอมจันทน์	POLYGONACEAE	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Sojak
⁴ จันทน์ชะมด	MELIACEAE	<i>Aglaiia silvestris</i> (M. Roem.) Merr.
⁴ จันทน์ดง	LAURACEAE	<i>Beilschmiedia assamica</i> Meisn.
⁵ จันทน์ดง	ANNONACEAE	<i>Hubera cerasoides</i> (Roxb.) Chaowasku
⁴ จันทน์ดง	MYRISTICACEAE	<i>Knema furfuracea</i> (Hook. f. & Thomson) Warb.
⁴ จันทน์แดง และ ⁴ จันทน์ป่า	MYRISTICACEAE	<i>Myristica iners</i> Blume
⁵ จันทน์แดง	PANDANACEAE	<i>Pandanus calcis</i> H. St. John
⁴ จันทน์แดง และ ⁴ รักจันทน์	FABACEAE	<i>Pterocarpus santalinus</i> L.f.
⁴ จันทน์เทศ และ ⁴ จันทน์บ้าน	MYRISTICACEAE	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.
⁴ จันทน์ป่า	MYRISTICACEAE	<i>Horsfieldia brachiata</i> (King) Warb.
⁴ จันทน์ป่า	MYRISTICACEAE	<i>Myristica cinnamomea</i> King
⁴ จันทน์ป่า และ ⁴ จันทน์ม่วง	MYRISTICACEAE	<i>Myristica elliptica</i> Wall. ex Hook. f. & Thomson
⁴ จันทน์แปดกลีบ	SCHISANDRACEAE	<i>Illicium verum</i> Hook. f.
⁹ จันทน์แดง ⁹ จันทน์ผา และ ⁹ ลี้กจันทน์	ASPARAGACEAE	<i>Dracaena cochinchensis</i> (Lour.) S.C. Chen
⁹ จันทน์ผาแคระ และ ⁹ จันทน์หนู	ASPARAGACEAE	<i>Dracaena kaweesakii</i> Wilkin & Suksathan
⁶ จันทร์กระจางฟ้า	APOCYNACEAE	<i>Pentalinon luteum</i> (L.) B.F. Hansen & Wunderlin
⁹ จันทร์ซี่ไก่ และ ⁹ จันทร์หอม	LAMIACEAE	<i>Ocimum gratissimum</i> L. var. <i>macrophyllum</i> Briq.
¹¹ จันทร์ครึ่งซีก และ ¹¹ พระจันทร์ครึ่งซีก	CAMPANULACEAE	<i>Lobelia chinensis</i> Lour.
³ จันทร์เขียงดาว	OROBANCHACEAE	<i>Pedicularis thailandica</i> T. Yamaz.
⁹ จันทร์แดง	ASPARAGACEAE	<i>Dracaena cochinchensis</i> (Lour.) S.C. Chen
⁴ จันทร์ทอง	OLEACEAE	<i>Fraxinus floribunda</i> Wall. ex Roxb.
⁶ ชะลูดจันดี	APOCYNACEAE	<i>Kamettia chandeei</i> D.J. Middleton

ตารางที่ 1 ชื่อพื้นเมือง ชื่อวงศ์ ชื่อสกุล ชื่อชนิด และลักษณะวิสัยพรรณไม้ในนามจีน จีนท์ จีนท์น และจีนท์ (ต่อ)

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อวงศ์	ชื่อสกุล และชื่อชนิด
⁷ ดอกพระจันทร์	CONVOLVULACEAE	<i>Ipomoea alba</i> L.
⁴ ตะโกจัน	EBENACEAE	<i>Diospyros hasseltii</i> Zoll.
⁴ ถั่วจัน	RHIZOPHORACEAE	<i>Bruguiera hainesii</i> C.G. Rogers
⁴ ทุเรียนพันธุ์จันทบุรี 1 ⁴ ทุเรียนพันธุ์จันทบุรี 2 ⁴ ทุเรียนพันธุ์จันทบุรี 3 ⁴ ทุเรียนพันธุ์จันทบุรี 4 ⁴ ทุเรียนพันธุ์จันทบุรี 5 ⁴ ทุเรียนพันธุ์จันทบุรี 6 ⁴ ทุเรียนพันธุ์จันทรลีนจง ⁴ ทุเรียนพันธุ์นวลทองจันทร์ ⁴ ทุเรียนพันธุ์พลอยจันทร์ ⁴ ทุเรียนพันธุ์ลูกผสมจันทบุรี 84-4 ⁴ ทุเรียนพันธุ์ลูกผสมจันทบุรี 84-5 ⁴ ทุเรียนพันธุ์ลูกผสมจันทบุรี 84-6 และ ⁴ ทุเรียนพันธุ์หอมทองสันต์จันทบุรี	MALVACEAE	<i>Durio zibethinus</i> L.
⁹ บุหงจันทรหอม	ANNONACEAE	<i>Dasymaschalon obinsonii</i> Jovet-Ast
¹¹ ผักกาดหินจันทบูร	PODOSTEMACEAE	<i>Damrongia trisepala</i> (Barnett) D. J. Middleton & A. Weber
⁹ ทุตนวลจันทร์	APOCYNACEAE	<i>Tabernaemontana</i> sp.
¹¹ มณีจันทร์	GESNERIACEAE	<i>Lysinotus serratus</i> D. Don
¹⁰ มะเขือพันธุ์มณีจันทร์	SOLANACEAE	<i>Solanum melongena</i> L.
⁴ มะม่วงพันธุ์จันทร์เจ้าชา และ ⁴ มะม่วงพันธุ์นวลจันทร์	ANACARDIACEAE	<i>Mangifera indica</i> L.
⁹ รัศมีจันทร์	ACANTHACEAE	<i>Pseuderanthemum reticulatum</i> (Hook. f.) Radlk.
⁴ ลิ้นจี่พันธุ์แม่จัน	SAPINDACEAE	<i>Litchi chinensis</i> Sonn.
¹² ว่านจันทร์กานต์	ERICACEAE	<i>Monotropa uniflora</i> L.
⁹ ศรีจันทร์	ROSACEAE	<i>Rosa helenae</i> Rehder & E.H. Wilson
⁵ ส้มจันทบูร	RUTACEAE	<i>Citrus reticulate</i> Blanco
¹² สร้อยจันทร์	BURMANNIACEAE	<i>Burmannia coelestis</i> D. Don
² สิงโตกีบม้าเมืองจันท์	ORCHIDACEAE	<i>Bulbophyllum tridentatum</i> Kraenzl.
² สิงโตรวงข้าวเมืองจันท์	ORCHIDACEAE	<i>Bulbophyllum dissitiflorum</i> Seidenf.
¹¹ เสน่ห์จันดง	ARACEAE	<i>Aglonema ovatum</i> Engl.
¹¹ เสน่ห์จันท์แดง	ARACEAE	<i>Homalomena rubescens</i> (Roxb.) Kunth
¹¹ เสน่ห์จันท์ขาว	ARACEAE	<i>Alocasia lindenii</i> Rodrigues
¹¹ เสน่ห์จันท์ขาว	ARACEAE	<i>Caladium lindenii</i> (Andre) Madison
¹¹ เสน่ห์จันท์เขียว ¹¹ เสน่ห์จันท์ดำ และ ¹¹ เสน่ห์จันท์มหาโพธิ์	ARACEAE	<i>Homalomena</i> sp.
⁵ แสงจันทร์	NYCTAGINACEAE	<i>Pisonia grandis</i> R.Br.
¹³ หญ้าฉวางจันท์	POACEAE	<i>Polytrias indica</i> (Houtt.) Veldkamp
¹³ หญ้าแฝกแหล่งพันธุ์จันทบุรี	POACEAE	<i>Vetiveria nemoralis</i>
⁴ หว้าจันท์	MYRTACEAE	<i>Syzygium kerrii</i> Chantar. & J. Parn.
² เหลียงจันทบูร และ ² เอื้องเหลียงจันทบูร	ORCHIDACEAE	<i>Dendrobium friedericksianum</i> Rehb. f.
¹¹ เหลียงจันท์	PRIMULACEAE	<i>Lysimachia pilosa</i> H.R. Fletcher
¹ อ้วนวลจันทร์	ORCHIDACEAE	<i>Calanthe vestita</i> Wall. ex Lindl.
² อินจัน	ORCHIDACEAE	<i>Eria biflora</i> Griff.
¹ เอื้องนวลจันทร์	ORCHIDACEAE	<i>Spathoglottis pubescens</i> Lindl.
รวม 156 ชื่อพื้นเมือง	48 ชื่อวงศ์	79 ชื่อสกุล 98 ชื่อชนิด

หมายเหตุ: การรวมจำนวนชื่อพื้นเมือง ชื่อวงศ์ ชื่อสกุล และชื่อชนิดที่เหมือนกันจะไม่นับซ้ำ

1 = แบบกล้วยไม้ที่เกาะอาศัยอยู่บนพื้นดิน 2 = แบบกล้วยไม้ที่เกาะอาศัยอยู่บนต้นไม้ 3 = แบบกาฝากล้มลุก 4 = แบบไม้ต้น 5 = แบบไม้ต้นขนาดเล็ก 6 = แบบไม้เถา 7 = แบบไม้เถาล้มลุก 8 = แบบไม้ไผ่ 9 = แบบไม้พุ่ม 10 = แบบไม้พุ่มขนาดเล็ก 11 = แบบไม้ล้มลุก 12 = แบบไม้ล้มลุกที่ขึ้นอยู่ตามซอกคูเปื้อน 13 = แบบหญ้า พันธุ์ (cultivar หรือ cultivated varieties) = พรรณไม้บางชนิดที่ปลูกเลี้ยงอาจมีลักษณะบางอย่างที่แปรเปลี่ยนเนื่องจากการกลาย การคัดเลือกพันธุ์ หรือการผสมพันธุ์ แต่ลักษณะเหล่านี้อาจแปรเปลี่ยนเป็นลักษณะเดิมได้นักอนุกรมวิธานระบุว่าลักษณะที่แปรเปลี่ยนนี้ยังไม่มากและคงที่พอที่จะกำหนดขึ้นเป็นระดับใหม่ที่ต่ำกว่าระดับชนิด

ตารางที่ 2 ชื่อทางการค้า ชื่อวงศ์ ชื่อสกุลและลักษณะวิสัยของพรรณไม้นามจัน จันท์ จันทน์ และจันทร์

ชื่อทางการค้า	ชื่อวงศ์	ชื่อสกุล
⁵ กระแจะจันทน์	RUTACEAE	<i>Naringi</i>
¹¹ กระแจะจันทน์หงสา	ZINGIBERACEAE	<i>Kaempferia</i>
¹¹ กระวานจันทน์	ZINGIBERACEAE	<i>Amomum</i>
¹¹ กวักแม่จันทน์	ARACEAE	<i>Spathiphyllum</i>
⁴ แก่นจันทน์หิมาลาย	MALVACEAE	<i>Mansonia</i>
โกสนจันทร์กานต์ ^{โกสนทองจันทร์} ^{โกสนมหาจันทร์} ^{โกสนรัศมีจันทร์} และ ^{โกสนเสน่ห์จันทร์}	EUPHORBIACEAE	<i>Codiaeum</i>
⁷ ชมจันทร์	CONVOLVULACEAE	<i>Ipomoea</i>
⁴ ชมพู่ทับทิมจันทร์	MYRTACEAE	<i>Syzygium</i>
¹¹ บอนสีจันทโครพ ¹¹ บอนสีจันทรเกษม ¹¹ บอนสีตะละแม่จันทรา ¹¹ บอนสีนางบัวประจัน	ARACEAE	<i>Caladium</i>
¹¹ บอนสีนายจันทน์หวดเขียว ¹¹ บอนสีป้อมพระจันทร์ และ ¹¹ บอนสีสร้อยแสงจันทร์		
^{โก} เปี๊ยะเซียนเงาจันทร์ ^{โก} เปี๊ยะเซียนจันทร์ฉายแสง ^{โก} เปี๊ยะเซียนจันทร์ธิดา ^{โก} เปี๊ยะเซียนนายจันทร์	EUPHORBIACEAE	<i>Euphorbia</i>
^{โก} เปี๊ยะเซียนพลอยจันทร์ และ ^{โก} เปี๊ยะเซียนอินจันทร์		
⁹ มะลิจันทบูร	OLEACEAE	<i>Jasminum</i>
¹¹ เสนห์จันทน์โกเมน ¹¹ เสนห์จันทน์เขียว ¹¹ เสนห์จันทน์เงิน ¹¹ เสนห์จันทน์ดำ ¹¹ เสนห์จันทน์แดง ¹¹ เสนห์จันทน์นาค ¹¹ เสนห์จันทน์มหาโพธิ์ และ ¹¹ เสนห์จันทน์หอม	ARACEAE	<i>Homalomena</i>
¹¹ เสนห์จันทน์ขาว	ARACEAE	<i>Alocasia</i>
¹¹ เสนห์จันทน์ทอง	CYPERACEAE	<i>Cyperus</i>
รวม 36 ชื่อทางการค้า	9 ชื่อวงศ์	14 ชื่อสกุล

หมายเหตุ: ชื่อทางการค้า = ชื่อที่กำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ในทางการค้า พรรณไม้บางสกุลมีชื่อทางการค้าชื่อเดียวหรือมากกว่า 4 = แบบไม้ต้น 5 = แบบไม้ต้นขนาดเล็ก 7 = แบบไม้เถาล้มลุก 9 = แบบไม้พุ่ม และ 11 = แบบไม้ล้มลุก

ตารางที่ 3 ชื่อพื้นเมือง ชื่อวงศ์ และชื่อชนิดของพรรณไม้นามจัน จันท์ จันทน์ และจันทร์ใน 2 กรณี

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อวงศ์	ชื่อชนิด
กรณีที่ 1 ชื่อพื้นเมืองเหมือนกัน ชื่อวงศ์เหมือนกัน และชื่อชนิดต่างกัน		
จันเขา	EBENACEAE	<i>Diospyros dasyphylla</i> Lour., <i>Diospyros insidiosa</i> Bakh.
จันทน์ป่า	MYRISTICACEAE	<i>Horsfieldia brachiata</i> (King) Warb., <i>Myristica cinnamomea</i> King, <i>Myristica elliptica</i> Wall. ex Hook. f. & Thomson, <i>Myristica iners</i> Blume
เสนห์จันทน์ขาว	ARACEAE	<i>Alocasia lindenii</i> Rodigas, <i>Caladium lindenii</i> (Andre) Madison

ตารางที่ 3 ชื่อพื้นเมือง ชื่อวงศ์ และชื่อชนิดของพรรณไม้ในนามจัน จันท์ จันทน์ และจันทรใน 2 กรณี (ต่อ)

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อวงศ์	ชื่อชนิด
กรณีที่ 2 ชื่อพื้นเมืองเหมือนกัน ชื่อวงศ์ต่างกัน และชื่อชนิดต่างกัน		
จันทน์	FABACEAE	<i>Albizia odoratissima</i> (L.f.) Benth.
	MALVACEAE	<i>Mansonia gagei</i> J.R. Drumm. ex Prain
จันทน์ขาว	MALVACEAE	<i>Mansonia gagei</i> J.R. Drumm. ex Prain
	RUBIACEAE	<i>Tarenna hoensis</i> Pit.
จันทน์ชมพู	MELIACEAE	<i>Aglaiia silvestris</i> (M. Roem.) Merr.
	MALVACEAE	<i>Mansonia gagei</i> J.R. Drumm. ex Prain
จันทน์แดง	LAURACEAE	<i>Beilschmiedia assamica</i> Meisn.
	ANNONACEAE	<i>Hubera cerasoides</i> (Roxb.) Chaowasku
	MYRISTICACEAE	<i>Knema furfuracea</i> (Hook. f. & Thomson) Warb.
จันทน์แดง	MYRISTICACEAE	<i>Myristica iners</i> Blume
	PANDANACEAE	<i>Pandanus calcis</i> H. St. John
	FABACEAE	<i>Pterocarpus santalinus</i> L.f.
จันทน์หอม	MALVACEAE	<i>Mansonia gagei</i> J.R. Drumm. ex Prain
	RUBIACEAE	<i>Tarenna hoensis</i> Pit.

พรรณไม้ในนามจัน จันท์ จันทน์ และจันทรที่พระองค์ทรงปลูก

พรรณไม้ในนามจัน จันท์ จันทน์ และจันทรที่พระองค์ทรงปลูกตั้งแต่ พ.ศ.2501-2550 รวมทั้งสิ้น 8 รายชื่อพื้นเมือง ได้แก่ จัน จันทน์ จันทน์กะพ้อ จันทน์ชมพู จันทน์เทศ จันทน์หอม จันทนา และจันอิน พบพระองค์ทรงปลูก 8 พระองค์ ได้แก่ (1) พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร) (2) สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง) (3) สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร (พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว) (4) สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี (5) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี) (6) สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี (สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี) (7) สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี) (8) พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ (พระเจ้าวรวงศ์เธอฯ กรมหมื่นสุทธนารีนาถ) พระองค์ทรงปลูกใน 2 ภูมิภาค 9 จังหวัด คือ (1) ภาคกลาง มี 7 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครสวรรค์ สระบุรี ปทุมธานี นครปฐม สมุทรปราการ และสมุทรสงคราม (2) ภาคตะวันออก มี 2 จังหวัด ได้แก่ ระยอง และจันทบุรี (ตารางที่ 4, 5 และภาพที่ 3-12)

การใช้ประโยชน์พรรณไม้ในนามจัน จันท์ จันทน์ และจันทร

การใช้ประโยชน์พรรณไม้พบทั้งสิ้น 117 รายชื่อพื้นเมือง สามารถแบ่งตามการใช้ประโยชน์ได้ 5 ด้าน คือ (1) ด้านพิธีกรรมและสักการะบูชาพบ 4 รายชื่อพื้นเมือง (2) ด้านอาหารพบ 59 รายชื่อพื้นเมือง (3) ด้านสมุนไพรพบ 12 รายชื่อพื้นเมือง (4) ด้านของใช้พบ 10 รายชื่อพื้นเมือง และ (5) ด้านนันทนาการพบ 50 รายชื่อพื้นเมือง (ตารางที่ 6 และภาพที่ 13-16)

ตารางที่ 4 พรรณไม้ नामจัน จันท์ จันทน์ และจันท์ที่พระองค์ทรงปลูก (สำรวจเมื่อ พ.ศ.2556 และ พ.ศ.2565)

ชื่อพื้นเมือง พรรณไม้ ที่ทรงปลูก	พระองค์ทรงปลูก	สถานที่ที่ทรงปลูก	ปี (พ.ศ.) ที่ทรงปลูก	อายุ (ปี) พ.ศ.2556/2565	ต้นสูง (เมตร) พ.ศ.2556/ 2565	เส้นผ่านศูนย์กลางลำต้น (เซนติเมตร) พ.ศ.2556/2565
จันทน์	พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร	2501	56/65	13.00/14.00	39.13/45.54
		เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร				
	สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร			14.00/15.00	45.97/53.50
		เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร			5.50/6.00	15.32/17.83
จันทน์หอม	สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	วัดเขาสุกิม	2520	37/46	2.50/5.00	5.72/7.16
		อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี				1.50/5.50
จันทน์	สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	วัดอัมพวันเจติยาราม	2522	35/44	5.50/6.50	23.66/29.93
		อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม				
จัน	พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	วัดบวรนิเวศวรวิหาร	2526	31/40	7.00/7.50	15.67/20.38
		เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร				
จันทน์เทศ	พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	สวนสมุนไพรมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ	2528	29/38	4.50/6.50	17.82/23.56
		สยามบรมราชกุมารี				8.00/8.50
	สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง			9.00/10.00	12.53/16.56
		สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี			8.00/9.00	14.21/18.78
จัน	สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา ศิริโสภาคย์มหานาถ	คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	2531	26/35	15.50/17.00	27.39/37.26
		อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม				
จันทน์	สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร	วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร	2540	17/26	7.00/8.00	16.91/26.43
		อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม				

ตารางที่ 4 พรรณไม้ नामจัน จันท์ จันท์ และจันท์ที่พระองค์ทรงปลูก (สำรวจเมื่อ พ.ศ.2556 และ พ.ศ.2565) (ต่อ)

ชื่อพื้นเมือง พรรณไม้ ที่ทรงปลูก	พระองค์ทรงปลูก	สถานที่ที่ทรงปลูก	ปี (พ.ศ.) ที่ทรงปลูก	อายุ (ปี) พ.ศ.2556/2565	ต้นสูง (เมตร) พ.ศ.2556/ 2565	เส้นผ่านศูนย์กลางลำต้น (เซนติเมตร) พ.ศ.2556/2565
จันอิน	สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร	2550	7/16	7.00/8.50	10.44/26.11

หมายเหตุ: อายุพรรณไม้ที่พระองค์ทรงปลูกนับตั้งแต่ปีที่ทรงปลูก

ตารางที่ 5 พรรณไม้ नामจัน จันท์ จันท์ และจันท์ที่พระองค์ทรงปลูก (สำรวจเมื่อ พ.ศ.2565)

ชื่อพื้นเมือง พรรณไม้ที่ทรงปลูก	พระองค์ทรงปลูก	สถานที่ที่ทรงปลูก	ปี (พ.ศ.) ที่ทรงปลูก	อายุ (ปี)	ต้นสูง (เมตร)	เส้นผ่านศูนย์กลาง ลำต้น (เซนติเมตร)
จันท์ชะมด	พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	โครงการพัฒนาพื้นที่ บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี	2536	30	6.50	13.69
จันท์กะพ้อ	สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร	วัดจันท์กะพ้อ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี	2541	25	6.00 6.50	13.37 13.37
จัน	สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี	วัดจันเสน อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์	2542	24	4.50	27.66
		ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตำบลทุ่งกระพังโหม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม	2543	23	6.00	42.67
จันท์กะพ้อ	สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิง อุบลรัตนราชกัญญา	วัดจันท์กะพ้อ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี	2544	22	4.00	6.05
จันท์หอม	สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” วัดไร่ขิง พระอารามหลวง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม	2547	19	6.00	15.60
จัน	สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี	2549	17	5.00	20.70

หมายเหตุ: อายุพรรณไม้ที่พระองค์ทรงปลูกนับตั้งแต่ปีที่ทรงปลูก

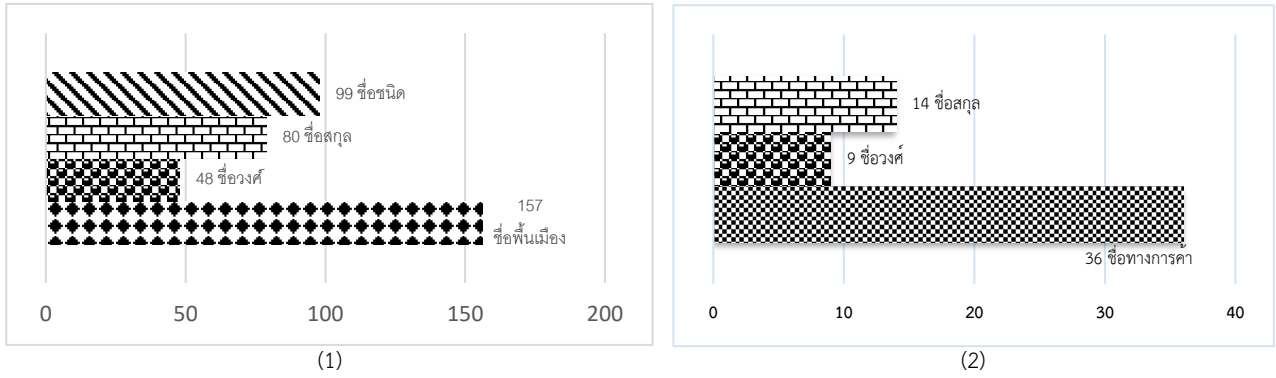
ตารางที่ 6 การใช้ประโยชน์พรรณไม้ नामจัน จันท์ จันท์ และจันท์

ชื่อพื้นเมืองพรรณไม้	การใช้ประโยชน์
	ด้านพิธีกรรมและสักการะบูชา 4 รายชื่อพื้นเมือง
จันท์แดง	พระแก่นจันท์คู่ปางห้ามสมุทรจำหลักจากแก่นไม้จันท์แดง
จันท์หอม	จากต้นที่ยืนตายหรือเรียกว่า ตายพราย ส่วนของแก่นมีกลิ่นหอมเมื่อถูกความร้อนใช้ทำ 1.พระโกศจันท์ ทำจากแก่นหรือเนื้อไม้ ใช้ประกอบพระโกศลงในเพื่อการพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ 2.พื้นไม้จันท์ เพื่อเป็นเชื้อเพลิงในการถวายพระเพลิงพระบรมศพ และพระศพ หรือศพอันเป็นที่เคารพยกย่องสูงสุด โดยวางซ้อนไขว้กัน รวม 16 ท่อน อยู่ใต้พระโกศจันท์ 3.น้ำมันจันท์ และ 4. ดอกไม้จันท์
เสน่จันท์ขาว และเสน่จันท์เขียว	เป็นส่วนผสมมวลสารในวัดมุงคล เช่น พระเสน่จันทรเกษมที่จัดสร้างโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พ.ศ.2533
	ด้านอาหาร 59 รายชื่อพื้นเมือง
กระท้อนพันธุ์นวลจันท์	รับประทานผล
กล้วยน้ำว้าพันธุ์จันท์ และกล้วยหอมจันท์	กาบใบ ก้านใบ และลำต้นเทียมหรือหยวกเป็นอาหารสัตว์ ผลดิบทำส้มตำ กล้วยฉาบ ผลสุกกินผลสด หรือแปรรูป เป็นกล้วยตาก กล้วยบวชชี กล้วยอบ และข้าวเหนียวมูลหน้ากล้วยหอมจันท์
ข้าว ๓ 27 สายพันธุ์	รับประทานเมล็ด
เงาะพันธุ์จันท์บุรี	รับประทานผล
จัน จันขาว จันเขา จันดง จันท์ จันท์เทศ จันลูกหอม จันอิน และจันโอ	ผลบริโภคได้ เช่น จันท์นำส่วนของผลดิบประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือนำมาทำส้มตำ ผลสุกเนื้อผลรสหวาน กลิ่นหอม ผลสุกหอมทำขนมหวาน คือ ข้าวเหนียวมูลน้ำกะทิจันท์ ปัจจุบันชาวจังหวัดชัยนาททำเป็นขนมหวานรับประทานและมีจำหน่ายในตลาดเมื่อถึงฤดูกาลติดผล ส่วนจันท์เทศนำส่วนของเยื่อหุ้มเมล็ดนำมาทำน้ำจันท์เทศพร้อมดื่ม เนื้อผลนำมาทำแช่อิ่ม เมล็ดนำมาทำเป็นเครื่องเทศปรุงกลิ่นอาหาร
ชมจันท์	รับประทานดอก
ชมพู่ทับทิมจันท์	ผลรับประทานสด แช่อิ่ม น้ำผลไม้ แยม และไวน์ชมพู่
ทุเรียน ๓ 13 สายพันธุ์ มะเขือพันธุ์มณีจันทร่า มะม่วงพันธุ์จันท์เจ้าขา มะม่วงพันธุ์นวลจันท์และลิ้นจี่พันธุ์แม่จัน	รับประทานผล

ตารางที่ 6 การใช้ประโยชน์พรรณไม้ในนามจันทน์ จันทน์ และจันทร์ (ต่อ)

ชื่อพื้นเมืองพรรณไม้	การใช้ประโยชน์
<p>กระวานจันทน์ แก่นจันทน์หิมาลัย จันทะเนี้ย จันทน์กะพ้อ จันทน์ขาว จันทน์แดง จันทน์เทศ จันทน์ใบเล็ก จันทน์ผา จันทน์หอม จันทนา และลักกะจันทน์</p>	<p>ด้านสมุนไพร 12 รายชื่อพื้นเมือง ราก ลำต้น ใบ ดอก ผล และเมล็ด เป็นสมุนไพรบำบัดอาการต่าง ๆ เช่น แก้กษณะกระวายเป็น แก้กษณะหาย แก้ไข้ แก้นอนไม่หลับ แก้กลม แก้อ่อนเพลีย บำรุงประสาท บำรุงผิวหนัง บำรุงโลหิต และบำรุงหัวใจ</p>
<p>กกจันทบุรี แก่นจันทน์หิมาลัย จันทะเนี้ย จันทน์กะพ้อ จันทน์แดง จันทน์เทศ จันทน์หอม จันทนา และจันทร์ทอง</p>	<p>ด้านของใช้มี 10 รายชื่อพื้นเมือง กกสานเสื่อเรียกเสื่อจันทบุรี ส่วนเนื้อไม้ใช้กลั่นน้ำมันหอมใช้ในเครื่องหอมและเครื่องสำอาง เนื้อไม้ใช้ทำครก สาก ใช้ก่อสร้าง ดอกไม้จันทน์ ตำร้อม ฐูป หวี และหีบใส่เสื้อผ้า</p>
<p>กระเจาะจันทน์ กระเจาะจันทน์หงสา กวักแม่จันทน์ โกสน 5 สายพันธุ์ จันทะเนี้ย จันทน์กะพ้อ จันทน์ขาว จันทน์ชมพู จันทน์แดง จันทน์เทศ จันทน์ทอง จันทน์เทศ จันทน์ใบเล็ก จันทน์ ใบเล็ก จันทน์ผา จันทน์หอม จันทน์อิน จันทนา จันทน์กระจำจ ฟ้า บอนสี 7 สายพันธุ์ โป๊ยเซียน 6 สายพันธุ์ พุดนวลจันทน์ ลักกะจันทน์ เสน่ห์จันทน์โกเมน เสน่ห์จันทน์ขาว เสน่ห์ จันทน์เขียว เสน่ห์จันทน์เงิน เสน่ห์จันทน์ดำ เสน่ห์จันทน์แดง เสน่ห์จันทน์ทอง เสน่ห์จันทน์นาค เสน่ห์จันทน์มหาโพธิ์ เสน่ห์จันทน์หอม แสงจันทร์ และเหลืองจันทบุรี</p>	<p>ด้านนันทนาการมี 50 รายชื่อพื้นเมือง ปลูกประดับเพื่อความสวยงาม ร่มรื่น และมีความเชื่อว่าเป็นพรรณไม้มงคลบ้านเรือนปลูกไว้จะพบแต่ความเจริญรุ่งเรือง อายุยืน เมตตามหา นิยม และเจริญด้วยทรัพย์</p>

หมายเหตุ: พรรณไม้บางชนิดใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน

ภาพที่ 2 จำนวนชื้อพื้นเมือง ชื้อวงศ์ ชื้อสกุล และชื้อชนิด (1)
จำนวนชื้อทางการค้า ชื้อวงศ์ และชื้อสกุล (2) พรรณไม้้นามจัน จันท์ จันท์ และจันท์

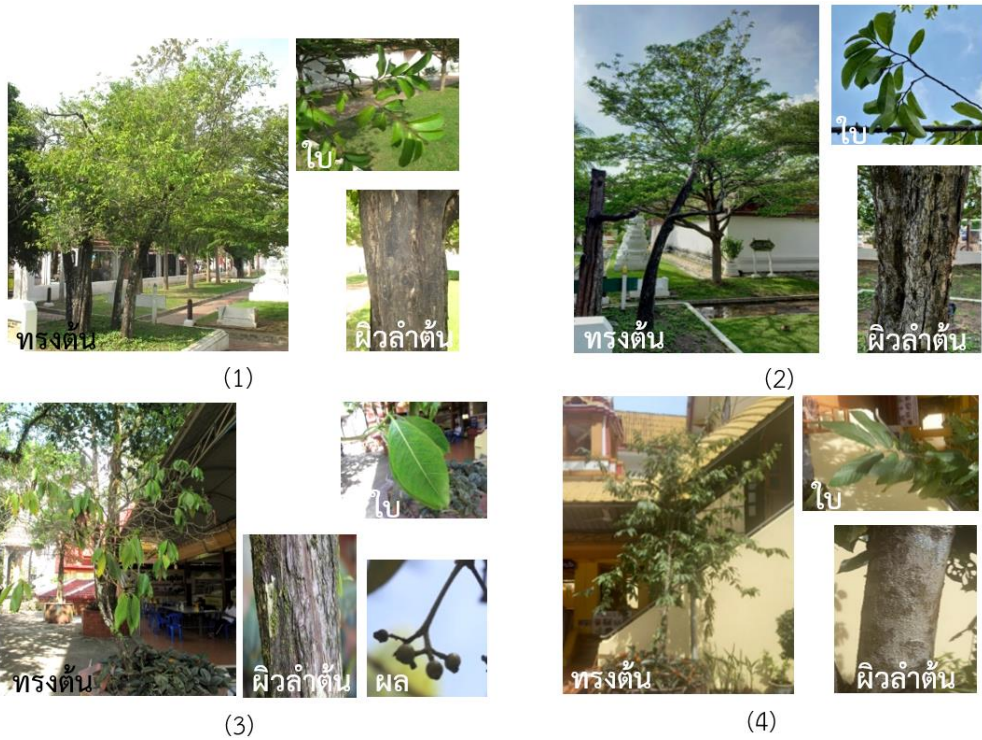

(1) พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (2)

(3) สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (4)

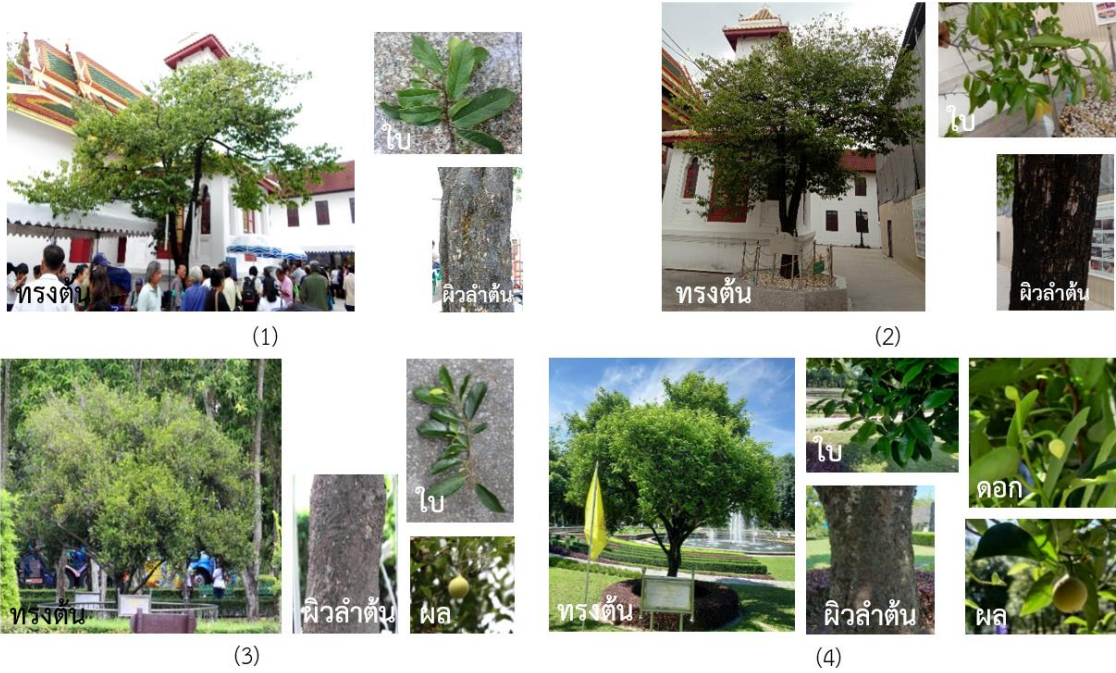
ภาพที่ 3 พระองค์ทรงปลูกจันท์เมื่อ พ.ศ.2501 สํารวจเมื่อ พ.ศ.2556 ต้นอายุ 56 ปี (1) (3)
และสํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 65 ปี (2) (4) ณ วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร

ภาพที่ 4 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระองค์ทรงปลูกจันทน์เมื่อ พ.ศ.2501 ณ วัดอัมพวันเจติยาราม
สำรวจเมื่อ พ.ศ.2556 ต้นอายุ 56 ปี (1) สำรวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 65 ปี (2) และพระองค์ทรงปลูกจันทน์หอมเมื่อ พ.ศ.2520
ณ วัดเขาสุกิม สำรวจเมื่อ พ.ศ.2556 ต้นอายุ 37 ปี (3) สำรวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 46 ปี (4)

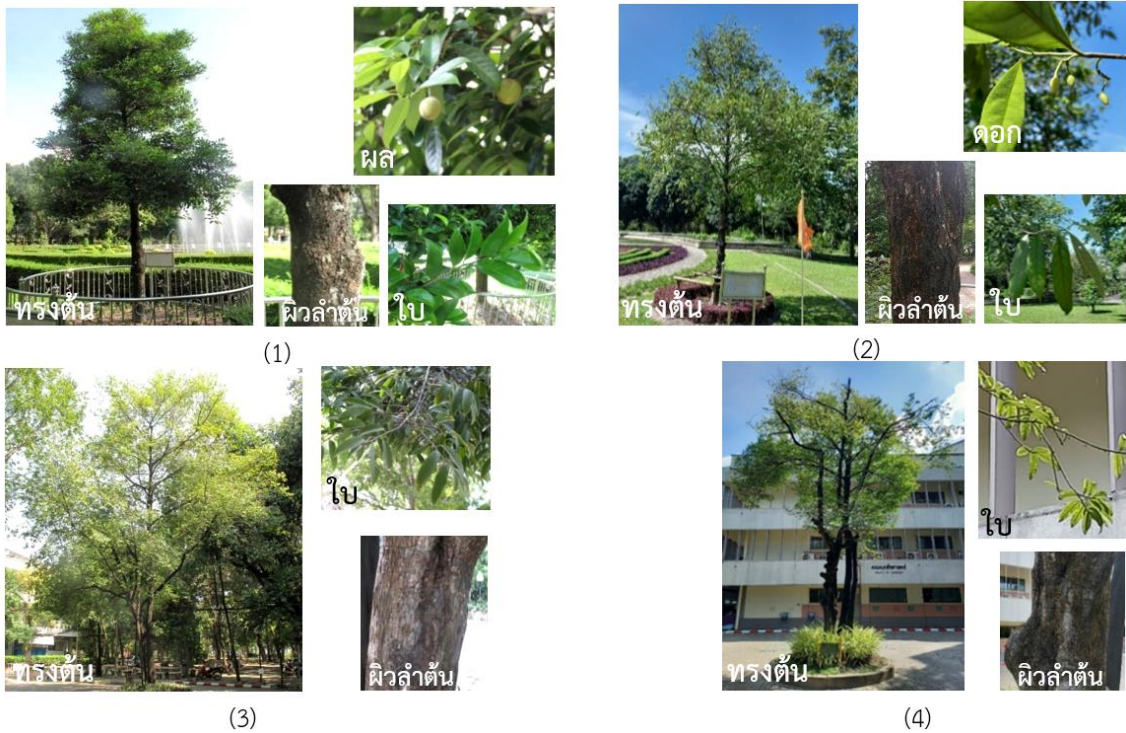
ภาพที่ 5 พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตตามาตุ พระองค์ทรงปลูกจันทน์นาเมื่อ พ.ศ.2520 ณ วัดเขาสุกิม
สำรวจเมื่อ พ.ศ.2556 ต้นอายุ 37 ปี (1) สำรวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 46 ปี (2) และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
พระองค์ทรงปลูกจันทน์เมื่อ พ.ศ.2522 ณ วัดอัมพวันเจติยาราม สำรวจเมื่อ พ.ศ.2556 ต้นอายุ 35 ปี (3)
สำรวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 44 ปี (4)

ภาพที่ 6 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระองค์ทรงปลูกจันเมื่อ พ.ศ.2526 ณ วัดบวรนิเวศวิหาร สํารวจเมื่อ พ.ศ.2556 ต้นอายุ 31 ปี (1) สํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 40 ปี (2) และพระองค์ทรงปลูกจันน้เทศเมื่อ พ.ศ.2528 ณ สวนสมุนไพรมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สํารวจเมื่อ พ.ศ.2556 ต้นอายุ 29 ปี (3) สํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 38 ปี (4)

ภาพที่ 7 พระองค์ทรงปลูกจันน้เทศเมื่อ พ.ศ.2528 สํารวจเมื่อ พ.ศ.2556 ต้นอายุ 29 ปี (1) สํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 38 ปี (2) สํารวจเมื่อ พ.ศ.2556 ต้นอายุ 29 ปี (3) สํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 38 ปี (4) ณ สวนสมุนไพรมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ภาพที่ 8 สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี พระองค์ทรงปลูกจันทน์เทศเมื่อ พ.ศ.2528 ณ สวนสมุนไพรรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สํารวจเมื่อ พ.ศ.2556 ต้นอายุ 29 ปี (1) สํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 38 ปี (2) และสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี พระองค์ทรงปลูกจันทน์เทศเมื่อ พ.ศ.2531 ณ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สํารวจเมื่อ พ.ศ.2556 ต้นอายุ 26 ปี (3) สํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 35 ปี (4)

ภาพที่ 9 สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร พระองค์ทรงปลูกจันทน์เทศเมื่อ พ.ศ.2540 ณ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร สํารวจเมื่อ พ.ศ.2556 ต้นอายุ 17 ปี (1) สํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 26 ปี (2) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระองค์ทรงปลูกจันทน์เทศเมื่อ พ.ศ.2550 ณ สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ สํารวจเมื่อ พ.ศ.2556 ต้นอายุ 7 ปี (3) สํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 16 ปี (4)

ภาพที่ 10 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระองค์ทรงปลูกจันทน์ชะมดเมื่อ พ.ศ.2536

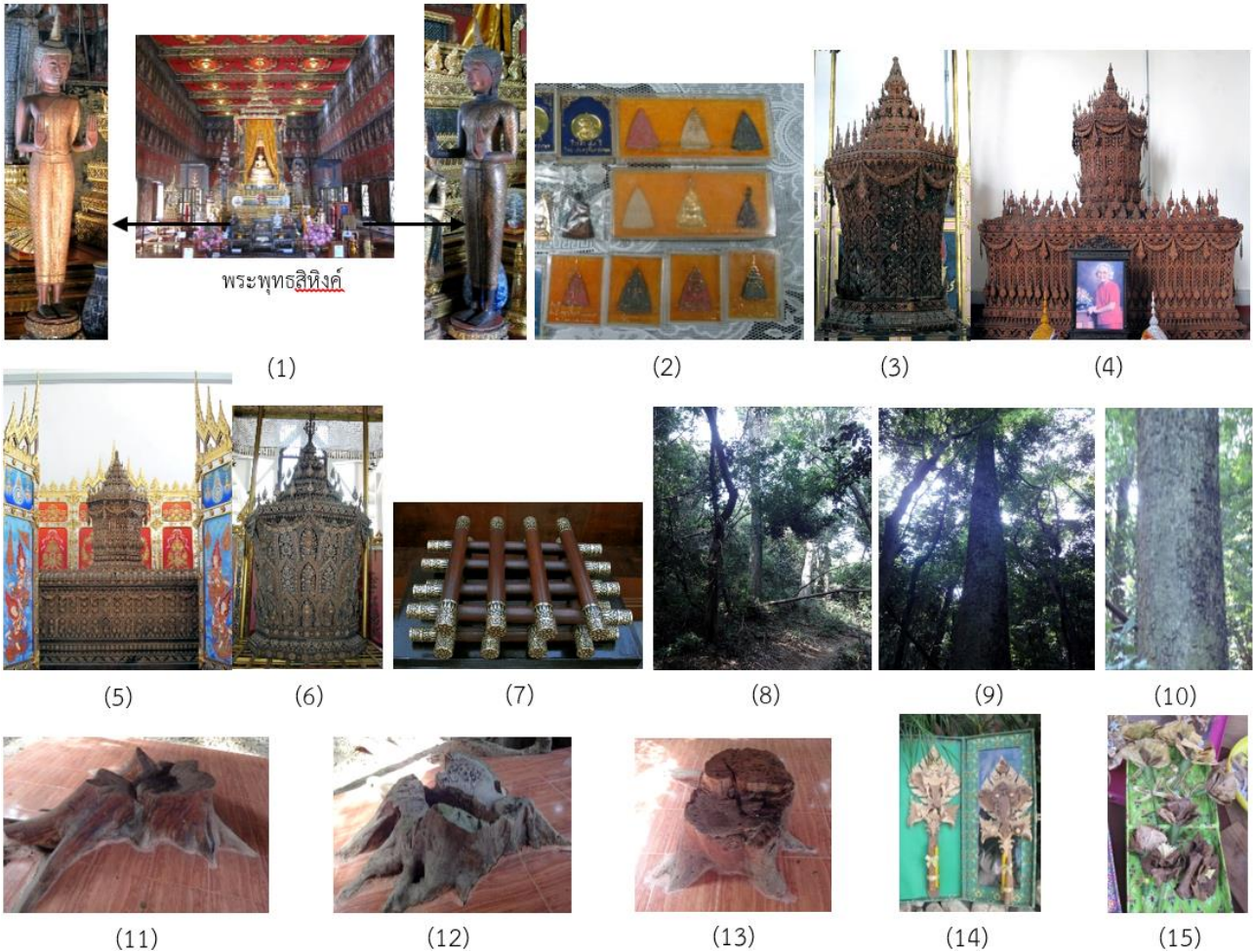
ณ โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมิ่งมงคลชัยพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 30 ปี (1)
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (2) และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามกุฎราชกุมาร
พระองค์ทรงปลูกจันทน์กะพ้อเมื่อ พ.ศ.2541 ณ วัดจันทน์กะพ้อ สํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 25 ปี (3)

ภาพที่ 11 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระองค์ทรงปลูกจันทน์เมื่อ พ.ศ.2542 ณ วัดจันทน์
สํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 24 ปี (1) และพระองค์ทรงปลูกเมื่อ พ.ศ.2543 ณ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
ตำบลทุ่งกระพังโหม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม สํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 23 ปี (2)

ภาพที่ 12 สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิง อุบลรัตนราชกัญญา พระองค์ทรงปลูกจันทน์กะพ้อเมื่อ พ.ศ.2544 ณ วัดจันทน์กะพ้อ
สํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 22 ปี (1) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระองค์ทรงปลูกจันทน์หอมเมื่อ
พ.ศ.2547 ณ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” วัดไร่ขิง พระอารามหลวง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม สํารวจเมื่อ
พ.ศ.2565 ต้นอายุ 19 ปี (2) และพระองค์ทรงปลูกจันทน์เมื่อ พ.ศ.2549 ณ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตำบลพลวง อำเภอ
เขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สํารวจเมื่อ พ.ศ.2565 ต้นอายุ 17 ปี (3)

ภาพที่ 13 พระแก่นจันทน์คู่จากไม้จันทน์แดงในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ (หอพระวังหน้า) เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธสิหิงค์ (1)

พระเส้นที่จันทรเกษมใช้เส้นที่จันทน์ขาวและเส้นที่จันทน์เขียวเป็นส่วนผสมมวลสาร (2)

พระโกศจันทน์จากไม้จันทน์หอมในพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี (3)

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (4) สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (5)

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี (6)

พื้นไม้จันทน์ในพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (7)

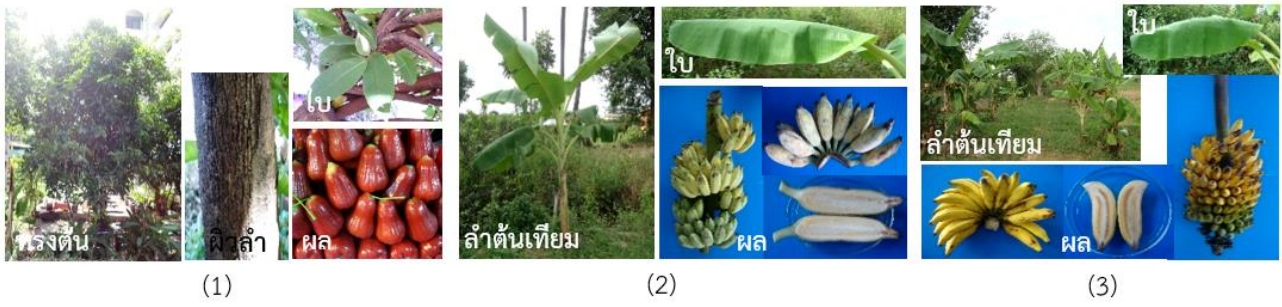
สภาพทั่วไปของป่าที่พบจันทน์หอม ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีลักษณะลำต้นเปลาตรง (8) (9) ผิวลำต้น (10)

จันทน์หอมที่ยืนต้นตายถูกตัดจำนวน 3 ต้น เมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ.2551 เพื่อนำไปจัดสร้างพระโกศจันทน์ในพระราชพิธี

พระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้แก่ ตอไม้จันทน์หอมต้น

ที่ 1 อายุ 142 ปี (11) ตอไม้ต้นที่ 2 อายุ 118 ปี (12) ตอไม้ต้นที่ 3 อายุ 110 ปี (13) ดอกไม้จันทน์ทำจากไม้จันทน์หอม (14) และ

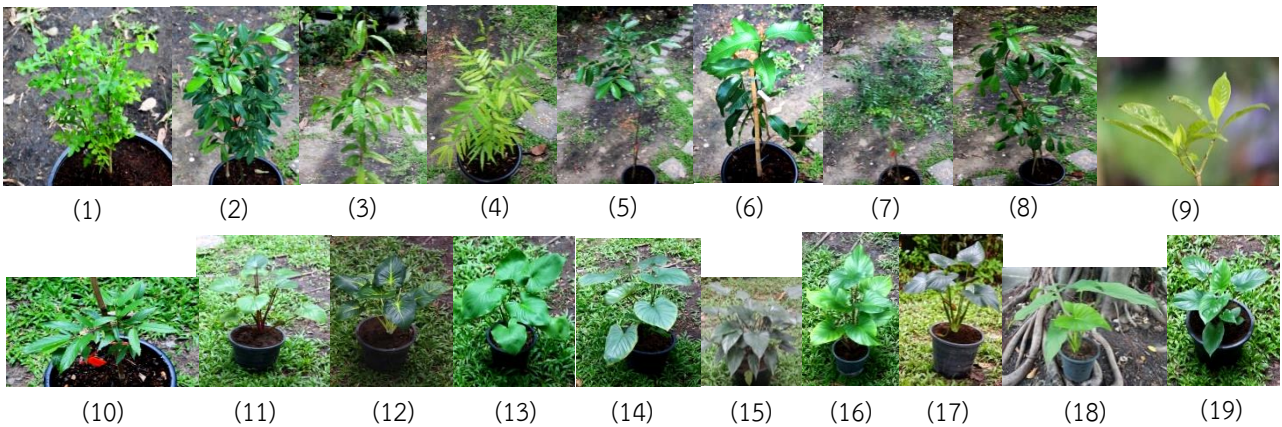
ดอกไม้จันทน์ทำจากใบจันทน์หอม (15)

ภาพที่ 14 ชมพูทับทิมจันทร (1) กล้ายน้ำว่านวลจันทร (2) และกลัยหอมจันทร (3)

ภาพที่ 15 ผลจันทรเทศ (1) เยื่อหุ้มเมล็ดจันทรเทศ (2) เมล็ดจันทรเทศ (3) เนื้อผลจันทรเทศแช่ส้ม (4) จันทรเทศสามรส (5) น้ำจันทรเทศพร้อมดื่มจากเยื่อหุ้มเมล็ด (6) เยื่อหุ้มเมล็ดจันทรเทศอบแห้ง (7) เมล็ดจันทรเทศอบแห้ง (8) เนื้อไม้จันทรเทศแดงอบแห้ง (9) เนื้อไม้จันทรเทศชมพูอบแห้ง (10) เนื้อไม้จันทรเทศขาวอบแห้ง (11) ใบจันทรเทศหอมอบแห้ง (12) และหวีทำจากเนื้อไม้จันทรเทศ (13)

ภาพที่ 16 กระแจะจันทร (1) จันทร (2) จันทรกะพ้อ (3) จันทรชมพู (4) จันทรดง (5) จันทรทนา (6) จันทรทอง (7) จันทรเทศ (8) จันทรนิโม่ (9) จันทรหอม (10) เสน่ห์จันทรนิโม่ (11) เสน่ห์จันทรขาว (12) เสน่ห์จันทรเขียว (13) เสน่ห์จันทรเงิน (14) เสน่ห์จันทรดำ (15) เสน่ห์จันทรแดง (16) เสน่ห์จันทรนาค (17) เสน่ห์จันทรมหาโพธิ์ (18) และเสน่ห์จันทรหอม (19)

5. อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผลการวิจัย

การรวบรวมพรรณไม้พบ 157 ชื่อพื้นเมือง 48 ชื่อวงศ์ 80 ชื่อสกุล 99 ชื่อชนิด ส่วนการรวบรวมชื่อทางการค้า ชื่อวงศ์ และชื่อสกุลของพรรณไม้พบ 36 ชื่อทางการค้า 9 ชื่อวงศ์ 14 ชื่อสกุล มีลักษณะวิสัยทั้งหมด 13 แบบ จากลักษณะวิสัยทั้งหมด 49 แบบ ที่กำหนดโดยเกณฑ์ของสำนักงานหอพรรณไม้ (2557) และเมื่อนำข้อมูลของชื่อพื้นเมือง ชื่อวงศ์ ชื่อสกุล และชื่อชนิดของพรรณไม้มารวบรวมจะพบกรณีที่ 1 คือชื่อพื้นเมืองเหมือนกัน ชื่อวงศ์เหมือนกัน และชื่อชนิดต่างกัน กรณีที่ 2 คือชื่อพื้นเมืองเหมือนกัน ชื่อวงศ์ต่างกัน และชื่อชนิดต่างกัน ดังนั้นการกำหนดชื่อของพรรณไม้โดยเฉพาะชื่อพื้นเมืองมีความซ้ำซ้อนทำให้เกิดความสับสนว่าเป็นพรรณไม้ชนิดเดียวกันหรือไม่ การใช้ชื่อวิทยาศาสตร์ (scientific name) จึงเป็นตัวกำหนดที่ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันทุกชาติทุกภาษาทั่วโลกใช้เหมือนกัน เมื่อกล่าวถึงชนิดพรรณไม้นั้น ๆ คือพรรณไม้ชนิดใด สามารถนำไปใช้หรืออ้างอิงได้ถูกต้อง เช่น จันทน์ มีชื่อชนิด 2 ชนิด คือ *Diospyros dasyphylla* Lour. และ *Diospyros insidiosa* Bakh.

พรรณไม้ที่พระองค์ทรงปลูกตั้งแต่ พ.ศ.2501-2550 ได้แก่ จัน จันทน์ จันทน์กะพ้อ จันทน์ชะมด จันทน์เทศ จันทน์หอม จันทนา และจันอิน มีพระนามที่ทรงปลูก 8 พระองค์ ทรงปลูกในภาคกลาง 7 จังหวัด และภาคตะวันออก 2 จังหวัด นำความปลาบปลื้มสู่พสกนิกรและมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม อย่างหาที่สุดมิได้นับตั้งแต่บูรพกษัตริย์ที่ทรงสร้าง พระราชวังจันทน์ พระราชวังจันทร์เกษม และวังจันทร์เกษมอันเป็นที่ตั้งของโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชสมภพ “วันจันทร์” และการที่พระองค์ทรงนำพระหัตถ์ปลูกพรรณไม้นามจัน จันทน์ จันทน์ และจันทร์ ที่สอดคล้องกับชื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม เป็นพระจันทร์ส่องสว่างนำความสุขสบายและความปลอดภัยสู่สรรพสิ่งด้วยคุณและค่าของพรรณไม้

พรรณไม้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์มี 117 รายชื่อพื้นเมือง แบ่งตามการใช้ประโยชน์ได้ 5 ด้าน คือ ด้านพิธีกรรมและสักการบูชา ด้านอาหาร ด้านสมุนไพร ด้านของใช้ และด้านนันทนาการ สอดคล้องกับกรมศิลปากร (2551) วิชาญ เอียดทอง (2551) และสำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (2555) รายงานว่านับตั้งแต่โบราณมีการนำพรรณไม้จัน จันทน์ จันทน์ และจันทร์ มาใช้ประโยชน์ในแง่มุมต่าง ๆ อาทิ ใช้เป็นเชื้อเพลิงในการถวายพระเพลิงพระบรมศพ และพระศพหรือศพอันเป็นที่เคารพอย่างสูงสุดในแคว้นแคว้น ดังปรากฏในการถวายพระเพลิงพระพุทธรูประ ๓ เมืองกุสินารา ใช้ “ไม้จันทน์หอม” หรือการใช้ไม้จันทน์หอมวางซ้อนไขว้กัน 4 ชั้น ๆ ละ 4 ท่อน รวม 16 ท่อน อยู่ใต้พระโกศจันทน์ การนำไปบริโภค เช่น จัน จันทน์ จันทน์เทศ จันอิน และจันโอ เป็นพืชสมุนไพรไม่ว่าจะเป็นราก ลำต้น ใบ ดอก ผล และเมล็ดมีสรรพคุณช่วยบำบัดอาการรวมทั้งเป็นยาบำรุง เช่น กระวานจันทน์ แก่นจันทน์ทิมาลัย จันทน์ขาว จันทน์ชะมด จันทน์แดง จันทน์เทศ และจันทนา (วรวิทย์ โอนอ่อน และคณะ, 2565)

ข้อเสนอแนะ

ผู้ที่จะนำพรรณไม้นามจัน จันทน์ จันทน์ และจันทร์ไปใช้ประโยชน์ ควรตรวจสอบชื่อชนิดพรรณไม้ให้ถูกต้องและชัดเจน โดยเฉพาะภูมิปัญญาไทยนำพรรณไม้ดังกล่าวมาใช้ อาทิ ด้านอาหารและด้านสมุนไพรมีหลายหลากสูตรหรือตำรับยาควรระบุชื่อชนิดพรรณไม้ให้ชัดเจนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสูตรหรือตำรับยา ควรมีการส่งเสริมให้นุรักษ์พรรณไม้นามจัน จันทน์ จันทน์ และจันทร์อันนำไปสู่การใช้ประโยชน์ด้านพิธีกรรมและสักการบูชา ด้านอาหาร ด้านสมุนไพร ด้านของใช้ และด้านนันทนาการ นอกจากนี้ควรมีการศึกษาชื่อพื้นเมือง (ชื่อท้องถิ่น) ของพรรณไม้นามจัน จันทน์ จันทน์ และจันทร์ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย

6. เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. (2547). *ทะเบียนพันธุ์พืชในประเทศไทย*. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมศิลปากร. (2551). *เครื่องประกอบพระอิสริยยศ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์..*

บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

- โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2556). *แนวทางการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม 2554-กันยายน 2559)*. บริษัท เวิร์ค สแควร์ จำกัด.
- ชนะ วงศ์สุวรรณ. (2539). *คู่มือปื๊ยเขียน*. สกายบุ๊ก.
- นัยนา เทศนา และ พาโชค พุดจา. (2564). *พรรณไม้สำคัญในระบบนิเวศเขาหินปูนประเทศไทย*. กลุ่มงานพฤกษศาสตร์ป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547. (10 มิถุนายน 2547). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 121 ตอนพิเศษ 23 ก. 24 หน้า.
- มรกต แสงสดี และ สว่าง ขวัญบุญ. (2524). *ชุมนุมบอนสี*. สำนักพิมพ์หอสมุดกลาง 09.
- มานพ ผู้พัฒน์, ธีรวัฒน์ ทะนันไธสง, ปรีชา การะเกตุ และ กษพรพรณ ศรีสาคร. (2563). *พืชป่าสมุนไพร*. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- ราชันย์ ภูมา. (2559). *สารานุกรมพืชในประเทศไทย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงเจริญพระชนมายุ 60 พรรษา*. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- วรินทร์ โอนอ่อน, ฉัตรชนก นกุลกิจ, ทัดติกา แก้วสูงเนิน, นัฐธิดา เพิ่มผล และ ยลดา ศรีเศรษฐ์. (2565). ผลของวิธีการสกัดต่อปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวมและฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของตำรับจันทน์ทั้งห้า. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 24(3), 88-96.
- วิชาญ เอียดทอง. (2551). มารูจักไม้จันทน์กับธรรมเนียมพระบรมศพและพระศพเจ้านาย. *วารสารการจัดการป่าไม้*, 2(4), 29-45.
- ส.เปลี่ยนศรี. (2524). *108 ว่านมหัศจรรย์ เล่ม 2*. สำนักพิมพ์จินดาสาสน์.
- สมาคมบอนสีแห่งประเทศไทย. (2564). *บอนสี: Caladium*. บริษัท อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชแห่งชาติ. (2543). *พันธุ์ชาวพื้นเมืองไทย*. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชแห่งชาติ. (2544ก). *ฐานข้อมูลเชื้อพันธุ์พืชชาว*. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชแห่งชาติ. (2544ข). *ฐานข้อมูลเชื้อพันธุ์พืชมะม่วง*. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชแห่งชาติ. (2544ค). *ฐานข้อมูลเชื้อพันธุ์พืชลิ้นจี่*. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชแห่งชาติ. (2560). *รายชื่อพันธุ์พืชใหม่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 (2546-2560) เล่ม 1*. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช. (2554). *พืชชนิดใหม่ของโลกในประเทศไทย*. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานข้อมูลสมุนไพร. (ม.ป.ป). *ฐานข้อมูล PHARM Database*. <https://medplant.mahidol.ac.th/pharm/search.asp>
- สำนักงานหอพรรณไม้. (2557). *ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์*. สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. (2555). *เครื่องประกอบพระอิสริยยศ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี*. บริษัท อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- อนงคนธ์ หัมพานนท์ และ รัฐพล ศรประเสริฐ. (2556). สวนจันทรา. *วารสารวิทยาศาสตร์จันทรเกษม*, 23(23), 6-14.
- อุทัย ธานี. (2524). *108 ว่านมหัศจรรย์ เล่ม 3*. สำนักพิมพ์จินดาสาสน์.
- อุไร จิรมงคลการ. (2543). *คู่มือคนรักต้นไม้: โกสน*. บริษัท อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.